

Mera potrpežljivosti utegne postati polna

V središču pozornosti slovenske javno-
sti je še vedno položaj slovenske narodne
skupnosti na Koroškem. Naša javnost po-
bliže spremlja boj koroških Slovencev in
zlasti slovenske koroške mladine, ki na de-
mokratičen način, vendar odločno terja od
avstrijskih oblasti, naj spoštujejo medna-
rodno sprejete obveznosti, kot so zapisane
v 7. členu avstrijske državne pogodbe, se
pravi v tisti listini, ki je pred 22 leti omogo-
čila, da je Avstrija ponovno postala neod-
visna in suverena država.

Te dni smo v dnevnem tisku lahko brali
o demonstracijah koroških Slovencev v Pli-
berku in o postavitvi dvojezičnega krajev-
nega napisa na zemljišču pliberske poso-
jilnice, ki pa ga je avstrijska policija dala
nasilno odstraniti. Koroški Slovenci s po-
stavljanjem dvojezičnih krajevnih napisov
na zasebnih zemljiščih hočejo predvsem
protestirati zoper krivično avstrijsko zako-
nodajo iz lanskega leta, ki je dvojezično o-
zemlje skrčila na minimum in ga poleg te-
ga še razkosala, kar ne predstavlja le oma-
lovaževanje slovenske manjšinske proble-
matike, temveč že pravo pravcato žalitev za
vse Slovence in dejansko atentat na sam
narodni obstoj naših koroških bratov.

V okvir protislovenske gonje na Koro-
škem prav gotovo sodijo tudi kazenske raz-
prave proti pripadnikom naše narodne
skupnosti, ki so dejansko le to zakrivil, da
so zahtevali priznanje narodnih pravic v
skladu z osnovno listino avstrijske republi-
ke, se pravi z državno pogodbo. Tako je bil
pred dunajskim deželnim sodiščem dne 19.
avgusta proces proti štirim fantom iz Sel
na Koroškem, ki so obtoženi, da so na dan
lanskega štetja posebne vrste odnesli z vo-
lišča volilno skrinjico in na ulici sežgali gla-
sovnice.

V začetku razprave je odvetnik dr. Ma-
tež Grilc, ki skupno z dr. Francijem Zwi-
terjem brani obtožence, naglasil, da štirje
koroški fantje niso zakrivil nobenega ka-
znivega dejanja, saj je njihovo dejanje le
protest zoper štetje posebne vrste, ki nika-
kor ni v skladu z avstrijsko državno pogod-
bo in zlasti ne z njenim 7. členom. Dr. Grilc
je zato zahteval, naj deželno sodišče celot-
no zadevo preda ustavnemu sodišču, ki naj-
razsodi, ali je zakon o štetju posebne vrste
iz lanskega novembra v skladu z ustavnimi
določili ali ne. Odvetnik je namreč v tej
zvezi poudaril, da izid lanskega štetja ne
more biti pogoj za priznanje manjšinskih
(Dalje na 2. strani)

Kappler ne more biti simbol za nič

Letos je bilo očitno dokazano, da vsi ven-
darle ne »zaprejo« za Veliki šmaren in odi-
dejo kamorkoli »na oddih«, ne da bi se bri-
gali za kaj okrog sebe razen za lastno udob-
nost. Nekateri so bili ravno za »Ferragosto«
mrzlično delavni: vlomilci v prazna stano-
vanja in žena vojnega hudodelca Kappler-
ja, Annélise. Izkoristila je naravnost sijaj-
no in ponujajočo se »šmarsko« priložnost in
pomagala Kapplerju, da je ušel iz rimske
vojaške bolnišnice Celio. Po najnovejši ver-
ziji ga je spustila s plezavsko vrvjo iz tret-
jega nadstropja, medtem ko so dozdej tr-
dili, da ga je odnesla v večjem kovčku iz
bolnišnice, kar pa se je zdelo od vsega za-
četka preveč smešno in fantastično, da bi
moglo biti res.

Italijo je zajela ko se je zvedela ta no-
vica, prava histerija, ki je takoj povzročila,
da je javnost izgubila realno merilo za po-
men tega dogodka. Dejansko se ni zgodilo
nič drugega, kakor da je star kaznjenc, ka-
teremu se je ponudila priložnost, pobegniti
iz svoje ječe, kakor jih je pobegnilo v Ita-
liji že mnogo in gotovo bolj nevarnih, kot
je 70-letni, na raku oboleli Kappler, ne da
bi se bil kdo posebno razburjal, čeprav je
pričakovati da bodo taki pobegli prej ali
slej spet oropali kako banko ali ubili kake-
ga človeka, česar Kappler zagotovo ne bo
storil. Pa tudi nič drugega hudega, ker tega
ni več v stanju storiti. Toda v Italiji so v
hipu napravili iz Kapplerja simbol — ne
toliko simbol nacizma, kot pa simbol last-
nih kompleksov in strahu pred priznanjem
lastne krivde. Kappler ne more biti simbol
za krivdo hitlerjanske Nemčije, kajti noben
človek ne more in ne sme biti simbol ne-
česa, kar je zunaj njega; vsakdo odgovar-

ja samo za lastno krivdo in sokrivdo, ne pa
za krivdo drugih. Zato je zapisal nekaj zelo
hudega, kdor je prvi proglasil Kapplerja za
simbol. Simboli so bili talci, ki jih je dal
Kappler na povelje svojega generala usmr-
titi. A simboli protiokupatorskega boja in
odpora so bili samo v očeh nacizma, ne pa
dejansko. Dejansko so bili namreč nedolž-
ni pri atentatu na nemške vojake, ki je zah-
teval 35 mrtvih. Bili so mirni ljudje, vsaj
velika večina med njimi in niso želeli dru-
gega kot to, da bi jih pustili pri miru

Toda hrup in protesti, ki so jih zganjali
zaradi pobega Herberta Kapplerja italijan-
ski uradni krogi in javnost, je simbol za ne-
kaj drugega: za težnjo, ki se kaže pri veli-
kanski večini Italijanov, da bi se dokončno
pozabilo, da je imel tudi italijanski narod
svoj fašizem in svoje vojne zločince, katerih
mnogi so divjali v okupiranih deželah še
vse hujše kot Kappler, ki je storil svoj zlo-
čin na višje povelje. Treba si je prebrati
Mikuzevo zgodovino narodno-osvobodilne
vojne v Sloveniji ali Kocbekove spomine (da
imenujemo samo dva avtorja), kako so dali
italijanski generali in višji častniki množič-
no moriti in mučiti prebivalstvo v Slove-
niji, zlasti med takimiimenovanimi ofenziva-
mi proti partizanskemu ozemlju. Na Dolenj-
skem, v Suhi krajini na Notranjskem so da-
li v marsikateri vasi postreljati vse moške.
Na tisoče Slovencev so odvlekli v koncen-
tracijsko taborišče na Rab, kjer so ljudje
hujše stradali kakor v nemških KZ. Na Ra-
bu je umrlo od stradanja kakih štirih ti-
soč ljudi. Toda žrtve stradanja in pomanj-
kanja so umrle tudi v Gonarsu; tudi tam je
spominska kostnica. Mnoge so italijanski

(dalje na 3. strani)

TITOVİ OBISKI

Svetovni tisk te dni obširno poroča o
zadnjem potovanju jugoslovanskega pred-
sednika Tita. Najprej je Tito obiskal Sov-
jetsko zvezo, kjer je imel vrsto pogovorov z
Leonidom Brežnjevom in njegovimi najožji-
mi sodelavci. Iz Sovjetske zveze je jugoslo-
vanski predsednik odpotoval v Severno Ko-
rejo, kjer so mu priredili naravnost veliča-
sten sprejem. V razgovorih s severnokorej-
skimi državniki je prišla do izraza enakost
ali velika podobnost stališč tako kar zade-
va zunanjo politiko kot tudi mednarodno
komunistično gibanje.

Veliko zanimanje pa vlada v javnosti za
poteke Titovega obiska v Ljudski republiki

Kitajski. Tudi tu so jugoslovanskega pred-
sednika sprejeli z izrednimi častmi, kar po-
meni, da je že zdavnaj pozabljena doba, ko
so kitajski komunisti izredno ostro napadali
jugoslovansko partijo in njenega glavnega
voditelja. Dolgo let Kitajska in Jugoslavija
sploh nista imeli diplomatskih odnosov.
Njuno razmerje se je odločno izboljšalo še
leta 1975, ko je bil na obisku v Pekingu
tedanji jugoslovanski ministrski predsednik
Džemal Bijedič. Maršal Tito je prišel na
obisk v Peking kot državni poglavar in ne
kot predsednik Zveze komunistov Jugosla-
vije. Na tem njegovem potovanju ga spre-
mljata Stane Dolanc in znani jugoslovanski
ideolog Grličkov.

RADIO TRST A

: : NEDELJA, 4. septembra, ob: 8.00 Poročila. 8.15 Dobro jutro. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Vedri zvoki. 10.30 Nedeljski sestanek. 11.00 Poročila. 11.05 Mladinski oder: »Govoreča žogica«, napisal Marko Kravos. 11.35 Nabožna glasba. 12.00 Poročila. 12.15 Glasba po željah. 13.00 Vanek in Drežek. 13.15 Slovenske ljudske pesmi. 13.35 Klasično, a ne prerresno. 14.00 Poročila. 14.10 Operetna glasba. 14.35 Orkestri lahke glasbe. 15.00 Nedeljsko popoldne. 19.00 Poročila.

: : PONEDELJEK, 5. septembra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Obletnica tedna. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Roman v nadaljevanjih: Vladimir Levstik - Marija Cenda: »Zapiski Tine Gramontove« 1. del. 14.30 Glasba (Marija Kostnapfel). 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.15 Melodije. 17.00 Poročila. 17.05 Orkester Glasbene Matice v Trstu. 17.30 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 Čas in družba. 18.20 Slovenski zbori. 19.00 Poročila.

: : TOREK, 6. septembra, ob: 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Nekoč je bilo. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 9.05 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Roman: Vladimir Levstik: »Zapiski Tine Gramontove« - 2. del. 14.30 Glasba (Tea Meulja). 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.05 Melodije. 16.30 Za najmlajše. 17.00 Poročila. 17.05 Blaž Arnič: Pesem planin, simfonična pesnitev. 17.25 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 S Plečnikom po Italiji. 18.15 Zborovska glasba. 19.00 Poročila.

: : SREDA, 7. septembra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Slovenske žene. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Roman: Vladimir Levstik: »Zapiski Tine Gramontove«. 14.30 Glasba na našem valu (Mara Žerjal). 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.05 Melodije. 16.30 Za najmlajše. 17.00 Poročila. 17.05 Flavtist Bruno Dapretto, pianist Luigi Toffolo. 17.25 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 »Noč na oblaku«. Enodejanka, napisal Vittorio Calvino, prevedel Vinko Beličič. 19.00 Poročila.

: : ČETRTEK, 8. septembra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Nekoč je bilo. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Roman: Vladimir Levstik: »Zapiski Tine Gramontove«. 14.30 Glasba (Rosanna Purger). 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.05 Melodije. 16.30 Za najmlajše. 17.00 Poročila. 17.05 Koncert. 17.35 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 Slovensko povojno pripovedništvo. 18.15 »Primorska poje 77«. 19.00 Poročila.

: : PETEK, 9. septembra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Potresi. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Roman: Vladimir Levstik: »Zapiski Tine Gramontove«. 14.30 Glasba (Marjetica Puntar). 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.05 Melodije. 16.30 Za najmlajše. 17.00 Poročila. 17.05 Danilo Švara: Intima, pet samospjevov. 17.20 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 Mednarodno pevsko tekmovanje v Gorici.

: : SOBOTA, 10. septembra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Nekoč je bilo. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Roman: Vladimir Levstik: »Zapiski Tine Gramontove«. 14.30 Tekmujte s Petrom. (Jelka Daneu in Peter Cvelbar). 15.30 Poročila. 15.35 Poslušajmo spet. 17.00 Poročila. 17.05 Iz Beethovnovih del. 17.25 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 »Ana stara petrolka«. Enodejanka, napisal Dante Cutiini, prevedla Marija Petaros. 18.45 Vera in naš čas.

BOJ NE BO LAHEK

Samo nekaj dni potem, ko je ministrski predsednik Andreotti v Rimu sprejel delegacijo slovenske narodne manjšine iz naše dežele in načelno sprejel zahtevo po odobritvi globalnega zaščitnega zakona za slovensko narodno skupnost v Italiji, je med slovensko javnost treščila vest, da je deželni nadzorni odbor zavrnil sklep tržaškega pokrajinskega sveta, po katerem so slovenski svetovalci imeli pravico, da na sejah govorijo v materinem jeziku, se pravi v slovenščini. Deželni odbor je svoj ukrep utemeljil, češ da je sklep pokrajinskega sveta nezakonit.

Nadzorni odbor je torej v celoti osvojil stališče ki ga Slovenci predobro poznamo že dolgo let, a ki ga na Tržaškem že od podpisu londonskega sporazuma tudi pravno zavračamo. Ne glede na pravno dlakocepstvo nadzornega odbora in drugih javnih organov se nam zdi, da je prepoved uporabe materinega jezika več kot 30 let po porazu fašizma z moralnega stališča nekaj naravnost nezaslišanega. Tudi ta zadnji udarec, ki ga je prejela naša manjšina, potrjuje, da boj za popolno priznanje naših narodnih pravic tudi v bodočnosti ne bo lahek.

—o—

Dinar zadnji čas precej niha v tržaških menjalnicah in sicer kar za deset točk (49-39 lir za 100 starih din). V Jugoslaviji menjavajo lire po tečaju sto lir za 50 starih din.

—o—

Nadaljujejo se boji na afriškem »Rogu«. Kaže, da bo Etiopija izgubila deželo Ogaden, ki je naseljena s somalskimi pastirskimi plemeni in je bila skoraj eno stoletje v etiopski oblasti. Uporniki imajo zasedene tudi večino Eritreje,

kjer igra etiopsko vojaštvo ključno vlogo. Upornike v Ogadenu in Eritreji podpirajo tudi arabske države.

—o—

ZAGRIZENOST NA OBEH STRANEH

Izraelci nameravajo ustanoviti nekaj naselbin v Cisjordaniji, kar kaže na to, da ne mislijo več vrniti te dežele Jordaniji ali dopustiti tam ustanovitve neodvisne palestinske države. Do bršen del krivde za to nosi tudi znana palestinska »osvobodilna organizacija«, ki še vedno neče priznati Izraelcem pravice do lastne države in hoče oblast na vsem področju nekdanje Palestine, s čimer sama zapira svojemu narodu vrata v neodvisnost in daje dober izgovor izraelskim šovinistom.

—o—

Katoliška Cerkev in Kitajska

Vatikanski radio je poročal, da so se doslej ponesrečila vsa prizadevanja katoliške Cerkve za začetek dialoga s kitajskimi voditelji. Katoliška Cerkev, je naglasil vatikanski radio, ugotavlja, da so kitajski voditelji pokazali določeno odprtost na političnem, kulturnem in zgodovinskem področju, a da takšne odprtosti ni videti na verskem področju. Katoliško Cerkev pa tolaži dejstvo — je še naglasil vatikanski radio, da so kitajske krščanske skupnosti srečno prestale nevihto in da obstajajo znaki za začetek obdobja, ki bo ugodno za evangelizacijo. To med drugim izhaja iz zahteve skupin študentov-delavcev, naj se jim omogoči študij krščanske misli, ki jo smatrajo za izvirno spodbudo v sklopu širšega delavskega revolucionarnega gibanja.

Mera potrpežljivosti utegne postati polna

■ nadaljevanje s 1. strani

pravic, saj o tem ne najdemo niti besedice v državni pogodbi.

Dnevni tisk je že poročal, da je bila kazenska razprava pred dunajskim deželnim sodiščem prekinjena in odložena za nedoločen čas, kajti sodišče želi preveriti, ali je bil sodni poziv dvema obtožencema pravilno dostavljen ali ne.

Ne glede na izid te kazenske razprave, ki je šele prva v vrsti procesov proti pripadnikom slovenske narodne skupnosti na Koroškem (največ zanimanja vlada seveda za proces proti osrednjemu tajniku Narodnega sveta koroških Slovencev Filipu Waraschu, ki bo predvidoma v oktobru v Salzburgu), se je treba vprašati, ali se avstrijske oblasti zavedajo, da vodi njihova politika do slovenske manjšine pravzaprav v slepo ulico. Že dosedanji razvoj dogodkov na Koroškem je namreč jasno pokazal, da zlasti slovenska koroška mladina ne bo popustila in da nikakor ne bo klonila pred pritiskom Heimatdiensta in nemških nacionalistov.

Vprašanje pa je, kako dolgo še in do kdaj bo boj naših bratov potekal na način, ki smo ga vajeni v demokraciji, in ali ne utegne morda v določenem trenutku zavzeti

drugačne oblike, kajti prej ali slej postane mera potrpežljivosti polna za vsakogar. Nihče med Slovenci gotovo ne želi, da bi se položaj na Koroškem zaostрил do takšne stopnje. Zato vsi pričakujemo, da bo odgovorne ljudi v Avstriji prej ali slej le srečala pamet in da se bodo končno zavzeli za pravično ureditev slovenske manjšinske problematike.

—o—

Obisk ameriškega zunanjega ministra Vancea na Bližnjem vzhodu se je izkazal za neuspešen.

—o—

V Italiji bodo z vladnim sklepom znižali bančne obresti za posojila in znižana je bila diskontna obrestna mera za poldrugi odstotek. Zmanjšali so tudi davek na delniške dividende, kar je takoj poživilo promet na borzah in sicer že prvi dan za skoraj 5 odst., nakar se je promet še dvignil.

—o—

Švedska je morala razvrednotiti svojo kremo, da bi olajšala izvoz. Danska in Norveška sta zmanjšali vrednost svojima kronama za 5 odstotkov in posnemala ju bo Finska. Evropski tisk piše o koncu »švedskega mita«.

Boris Pahor

PRI HRVATIH V MOLISEJU

(zapis iz Dnevnika 1977)

III.

V dvorani je spet slišati spodbudne obljube. Deželni svetovalci bodo v teh dneh izglasovali zakon o etničnih skupnostih. Obetajo se knjižnice, tečaji, muzeji, seminarji. Tudi zgodovinska središča bodo obnovljena. Pouk v materinščini, albanški in hrvaški. Štipendije...

Zelo spodbudno. In upati je, da bodo vse uredili, kar načrtujejo.

A vse to ne bo zadostovalo za rešitev obeh skupnosti, če ne bodo domačinom zagotovljena delovna mesta.

Prav gotovo pa kaže na veliki razvoj etničnega vprašanja zadnjih let pobuda deželnega odbora za kulturo, da že konec septembra organizira tečaj za petindvajset učiteljev in profesorjev, ki bodo poučevali albanški in hrvaški jezik!

Nekaj se vendar spreminja. Uradno ni več govora o »narečjih«. Ljudje so zmeraj bolj zavedni.

V Filiču imajo vinogradniško zadrugo *Naša zemlja*. Ta si bo postavila svojo radijsko postajo, kakršno Albanci že imajo. V Filiču učitelj uči hrvaščine otroke, ti pa izdajajo list *Modre lastavice*.

Tako smo kar zgovorni, ko nas odpeljejo na kosilo v sosednjo vas, ki je ohranila hamo hrvaško ime. *Palata*. Ni časa, da bi poizvedel, zakaj so jo nazvali palača. Pa tudi nima pomena. Poglavitno je, da ohranijo to, kar je živo. Če jim bodo res pripravili študijska srečanja, ogrožena jezika ne bo sta zamrla.

Med kosilom imam za sogovornika albanskega pesnika. Luis de Rosa. Iz vasi Ururi. Doma imam njegovo pesem v albanskem izvirniku ter v italijanskem in hrvaškem prevodu prof. Maura dell'Aversana. A za *Zaliv* bi rad šopek lirike, da bi lahko izbral bolj efektne za našega bralca.

Tudi zato, ker poanta neke pesmi pri dvakratnem prevodu čisto lahko zvojeni. Z eno samo si težko pomagati, tudi če vsebuje stihe kakor ta, ki jo imam:

*Nekoč si govoril isti jezik kakor mi,
tistega, ki ga uporabljamo tukaj,
tistega, ki je iz tebe naredil človeka,
tistega, ki ga govorimo v Ururiju —*

A po kosilu ob vrnitvi v Kruč zapustim prijateljsko družščino in se odpravim v grad.

Najprej je tukaj žena v črnem, ki opominja v veži otroka. Druga žena v črnem plete.

*Siede con le vicine
sulla scala a filar la vecchierella.*

A rajši bi se spomnil kakšnega Nazorjevega stiha!

Domačije so postavne; ko pa sem sredi prebivališča, me presenetijo poslopja iz belega kamna. Klasično čista linija. Tako da se mi prikaže dubrovniški Stradun. Seve, da je tukaj samo odsev tiste veličastne zbranosti, vendar je duh isti. Zavoljo teh stavb pa je Kruč nedvomno zelo upravičeno grad.

Mesto.

Ustavil sem se in občudoval. Po zbranem slogu so te stavbe zares palače. Kdo jih je načrtoval? Kdo jih je gradil? Uličice se vzpenjajo, druga se spuščajo navzdol po rebri. A niso simetrične. Niso vzporedne. Prelamljajo se. Vtis nečesa veljavnega, ki se ni utegnilo izpopolniti. Plemenito hotenje brez dozoretja. Presekana rast.

Tedaj se ob meni ustavi možic, ki bi bil, ko bi imel kapo namesto klobuka, moj ranjki stric Fra-

ne. Že dopoldne sva se menila. Ponoviti moram vsak stavek po dvakrat. Zlogovati besede. In v glavnem potem gre brez pomoči italijanskega prevoda.

Zanima me, kdo je zgradil tiste lepe hiše.

Sam kamen, pravi. Delo domačih zidarjev.

Pa saj niso vse stavbe takšne. Starejše so drugačne. Nekdo je moral začeti.

A ne ve; tisto na vogalu si je omislil arhitekt.

V Dalmaciji so taka poslopja, pravim.

V Dalmaciji?

A kakor je prisrčen, mi ne zna pomagati. Tika me in me povabi na kavo v majhen bar, s katerega gledam na samotni tržič. Samo krdelce deklet se kdaj sprehodi mimo. Zelo prijazno so davi odgovarjale na moja hrvaška vprašanja. Potem pa so nam obrazložili, da so prav dekleta in žene najbolj pogosti vir potujčevanja. Ona posiljuje otroke z italijanščino. Stara pesem. Materina skrb za otrokovo prihodnost je pri jezikovno ogroženih skupnostih eden najbolj pogubnih dejavnikov. Tako je v Beneški Sloveniji, tako pri Ladincih. Tako marsikje. Tako tudi še v veliki meri v Trstu.

Potem me stari pospremi v trafiko, ker bi rad nekaj razglednic. A ni dobiti drugega kot podobo

stare cerkve. Vsi pa govorijo »po naše«. Vsi te ti-kajo, ker si v arhaično prvinski družbi, kjer so si posamezniki enakovredni. Jaz se izražam v njihovem jeziku, tako sem brez kakršnegakoli prehoda član njihove skupnosti.

A zakaj so dali kraju ime Živa voda?

Ker so vsepovsod izvirkli!

Ko pa se nama približa postaven možak, umirjenih korakov, lepih manir, pogovor steče v normalni hrvaščini. Dolgoletno delo v Avstraliji, pravi, ga je povežalo z delavci iz Hrvaške. Tako se je na avstralski celine izpopolnil v materinščini!

Zelo številni so odšli na delo tja dol. Osemsto jih je samo iz Kruča! Zanje je živa voda skoraj u-sahnila.

Vrnil pa se je, ker z zdravjem ni bilo vse v redu.

Tako ga je domači zrak izlečil?

Res ga je.

Stari stric Frane, naj ga tako krstim, naju udobrovoljeno posluša. Rad bi posegel vmes, a se njegov zalet kmalu zatakne. Potem se skuša postaviti s tablo, ki so jo dali nad mesnico: Napisali so: *Mesniz*.

Kaj da se mi zdi?

Lepo, pravim, samo škoda, da ni hrvaško. Uspel pa vam je tisti *Dobrodošli v Kruču*.

Tako se pomikamo proti stavbi, kjer zborujejo. Imeli me bodo za ubežnika? Ne, vse je v redu, nihče se ni zavedel moje odsotnosti. Samo predstavnik televizije me je iskal, ker bi rad, da se domemimo za pogovor. To je dobro. Televizija bo še bolj popularizirala vprašanje jezikovnih skupnosti.

(Konec prihodnjiljč)

Kappler ne more biti simbol za nič

(nadaljevanje s 1. strani)

vojaki pred smrtjo zverinsko mučili — in to ne samo pripadniki fašistične milice, ampak tudi pripadniki enot redne vojske. In koliko je italijanski okupator postreljal na smrt obsojenih in talcev v Ljubljanski pokrajini, med njimi take ugledne slovenske ljudi, kakor so bili dr. Aleš Stanovnik, Tone Tomšič, Hinko Smrekar, Ivan Rob in drugi — od političnih osebnosti do pesnikov, da niti ne omenjamo množice preprostih ljudi! In kar je bilo morda še najhujše: strahotni lažni proces proti po krivici obsojenim in potem usmrčenim ljudem iz Borovnice. Te sramote se ne bo mogla italijanska justica, vojaška ali nevojaška, nikoli oprati in to je bila vsekakor bolj zavestno povzročena strahota kakor grobo vojaško-policijsko maščevanje v Rimu: šlo je za krivdo ljudi, ki so lahko trezno presojali, v teku tednov in mesecev, in ki so sedeli za sodniško mizo. Kdo je kdaj v Italiji odgovarjal za te in za druge zločine? A kar je še veliko hujše: kdo je sploh zahteval, da se krice kaznuje?

Toda takih zločinov italijanski fašizem in tisti, ki so se dali voditi od njega, niso počenjali samo v Sloveniji, ampak tudi v Dalmaciji, v Črni gori, v Albaniji, v Grčiji, v Libiji, v Abesiniji. Kje so obsojenci, ki so bili morda obsojeni zaradi teh zločinov? Kje je kdo, ki je še v ječi zaradi tega? In kje je kdo, ki bi javno vprašal, zakaj ni bil nihče kaznovan zaradi teh zločinov in zakaj ni nikogar, ki bi se nahajal v ječi kot obsojenec zaradi teh grozljivih krvavih dejanj?

Hrup in hinavsko zgražanje zaradi Kapplerjevega pobega služita mnogim, vse premnogim, v Italiji — in tu nikakor ne mislimo samo na stare in nove fašiste, ampak tudi na tiste, ki se delajo danes protifaši-

ste — za moralni alibi; za to, da bi se pozabilo, kaj so počenjali mnogi italijanski ljudje v službi fašizma; da bi oprali krivde italijanski fašizem in njegove pomagače. Hoteli bi prikazati stvari tako, kakor da je vladal v Italiji fašizem samo od 8. septembra 1943 naprej. Kaj pa prej? Kaj pa pokol v Adis Abebi? In Gortan? In Bazovica? In streljanje talcev pred Natlačenovo vilo v Ljubljani, kljub prošnjam same Natlačenove žene? In »redi« pokosenih mrtvih v notranjskih vaseh? In na desetine požganih vasi? In zverinsko umorjena mlada Vida Pregarc?

V iskrenosti zgražanja nad tem, da vojni zločinec in bivši nacistični policijski častnik Herbert Kappler, star 70 let in kot kaže, v zadnjem štadiju grozne oblike raka, ne bo do konca prestal svoje kazni, to je do zadnjega dne svojega življenja, bi mnogo lažje verjeli, če bi se bil dvignil v tem zboru ogorčenega kričanja tudi kak glas, magari iz tabora najbolj razvnetih in glasnih anti-fašistov, iz KD, PSI, iz PCI, iz sindikalnega gibanja, ki bi bil zahteval, naj se spomnita italijanska justica in javnost tudi lastnih italijanskih vojnih zločincev. Toda dokler se to ne zgodi, dokler bo italijanska javnost molčala k tistemu, kar je počenjalo Colottijeva tolpa v Trstu, molčala o bazoviških žrtvah, molčala o Bratuževi mučniški smrti že pred vojno in se delala nevedno, ter molčala celo k temu, da je bil Colotti precej let po vojni še celo odlikovan od »protifašistične« oblasti za svoja krvava dejanja proti ljudem, ki so se zares borili proti fašizmu, tako dolgo ne moremo in ne bomo mogli verjeti, da je za tem kričanjem kaj drugega kot iskanje lastnega moralnega alibija in ranjena nacionalistična samoljubnost.

Boljunec

Ganljivo slovo od Ivanke in Robersa Pregarc

V četrtek 25. avgusta smo v Boljuncu pospremili k večnemu počitku 39-letno Ivan-ko Pregarc in njenega 14-letnega sina Robersa, ki sta izgubila življenje v hudi prometni nesreči v nedeljo 21. t.m. na cesti Ljubljana - Zagreb. Namenjena sta bila na obisk k njeni materi, ki se je bila pravkar vrnila z daljšega obiska pri sinu na Novi Zelandiji. Toda tragična usoda je to prepredila. Vest o nesreči je presenetila in globoko presunila vse Boljunčane in druge, ki so poznali njo in njeno družino. To je pretresljivo pokazal pogreb, ki se ga je udeležila ogromna množica ljudi, med temi veliko mladine, in številni venci.

Krsti sta bili na parah v dvorani Mladinskega doma, odkoder je pogrebni sprevoz krenil najprej v domačo cerkev in nato na pokopališče. Mašo in obrede so opravili duhovniki Gerdol, Grmek in Vončina. V cerkvi je o osebnosti pokojnice in njenem sinu spregovoril župnik Marij Gerdol, ki je poudaril predvsem njen dobrosrčni in odkriti značaj ter njeno zavestno opredeljenost za krščanstvo in slovenstvo. Z možem je sodelovala pri delu, skrbela za vzgojo otrok, ki sta se vključila v skavtsko družino, ter sodelovala kot aktivna članica župnijske skupnosti. Pel je cerkveni zbor, katerega članica je bila tudi pokojnica. V pogrebnem sprevodu je igrala tudi godba iz Brega.

Pred hišo žalosti in na pokajilišču je pel domači pevski zbor »F. Prešeren«. Bratu Robersu so zadnje slovo zapeli tudi skavti. Ob

grobju so spregovorili skavtski starešina prof. Theuerschuh, dr. Štefančič za Mladinski dom in dr. Drago Štoka za Slovensko skupnost. S tem se je vas in širša družbena skupnost želela oddolžiti njenemu spominu, posebno še gospe Ivanke, ki se je, čeprav doma z Dolenjskega, tu pri nas popolnoma vživela ter si svojim vedno prijaznim nastopom pridobila splošno spoštovanje. Poleg predstavnikov raznih kulturnih društev in krožkov so se pogreba udeležili nekateri občinski svetovalci, župan in še druge uglede osebnosti.

Tako sta vas Boljunec in župnijska skupnost izgubili značajno osebnost in delavnega člana. Posebno občutno vrzel je pokojnica pustila v odboru Mladinskega doma, ki ji je zato posvetil posebno žalno sejo.

Ne smemo pa pozabiti, da je najbolj težko prizadeta družina sama z možem Marinotom in 10-letnim sinom Davidom! Vaščani so ji moralno in stvarno priskočili na pomoč v tej težki preizkušnji. Zato odbor MD in župnijska skupnost izražata tudi s tega mesta svoje iskreno sožalje prizadeti družini in vsem sorodnikom.

a. t.

—o—

ZRAČNI VRTINEC NA OPČINAH

Prejšnjo nedeljo je zasel območje Narodne ulice na Opčinah, na odseku od Obeliska proti vasi, zračni vrtinec, ki je ruval drevesa in prelomil celo širok zidan steber v ograji neke vile. Središče vrtince je bilo ob borovem gozdičku in okrog znane restavracije »Diana«. Poškodovan ni bil nihče, kljub temu, da je frčala opeka in je bilo razkritih nekaj streh.

—o—

Danes, 1. septembra, so se začeli pismeni pravni izpiti na državnem znanstvenem in klasičnem liceju »France Prešeren« v Trstu. Začeli pa so se s pismeno nalogo iz slovenščine.

+ RIKO PERTOT

V starosti 94 let je v začetku prejšnjega meseca umrl znani tržaški rojak Riko Pertot. Z njim je legel v grob predstavnik starejšega slovenskega tržaškega rodu, ki je v svojih mladih letih doživel in tudi sam aktivno sodeloval pri prebujanju narodne zavesti Slovencev v Trstu. Pokojnik je bil doma iz Barkovelj in se je po končani nemški gimnaziji zaposlil kot upravnik pri listu Osservatore triestino. Kmalu nato pa je prevzel upravo tiskarne in lista »Edinost« v Trstu in se tako поблиže spoznal z najvidnejšimi predstavniki slovenskega političnega življenja v Trstu. Na svojem mestu je ostal do zatrtja slovenskega tiska za časa fašizma.

Vrsto let je pokojni Riko Pertot moral preživeti v konfinaciji, po vojni pa se je ponovno zaposlil pri slovenski založbi in nato bil po upokojitvi upravnik tiskarne Grap-his v ulici sv. Frančiška, kjer sta danes Tržaška knjigarna in Narodna študijska knjižnica.

Bil je izredno živahnega značaja, ljubil je glasbo in do konca svojih dni поблиže spremljal dogodke v našem zamejstvu. Pridno je tudi sodeloval zlasti v Jadranskem koledarju, saj je bil oličen poznavalec ne samo zgodovine rodnih Barkovelj, temveč tudi širše tržaške okolice.

Zaslužnemu in zavednemu rojaku naj sveti večna luč. Sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

—o—

ZAHVALA

Sekciji SLOVENSKE SKUPNOSTI Opčine in Repentabor se zahvalujeta moškemu zboru Tabor in cerkvenemu zboru z Opčin, ansambloma Taims in Galebi, amaterski plesni skupini BO BO iz Kopra, skupini fantov in deklet iz Zgonika za požrtvovalno pomoč v kioskih, govorniku Dragu Štoki, vodstvu Finžgarjevega doma in Marijanišča ter vsem, ki so kljub nenaklonjenemu vremenu s svojo udeležbo in prispevki pripomogli k uspehom Našega praznika za Jernejevo.

»Naš praznik« na Opčinah

V organizaciji pred kratkim ustanovljene sekcije Slovenske skupnosti je bila v soboto in v nedeljo — za farni praznik »Jernejevo« — na dvorišču Finžgarjevega doma ljudska veselica »Naš praznik«, ki je kljub neugodnemu vremenu dobro potekla. Vreme ji res ni bilo naklonjeno. Lilo je v soboto in lilo je tudi v nedeljo, vendar se je vsaj v poznih urah vreme toliko popravilo, da ni bilo treba praznika odpovedati, kot so storili organizatorji raznih drugih prireditev na Tržaškem. Dalo se je celo plesati na prostem. Oba dneva je odlično igral ansambel »Taims«, pela pa je Nadja Fabris. Njen globoki glas je naravnost očarljiv. Slovenske popevke in viže so bile v interpretaciji teh mladih res lepe.

Oba dneva so bili na sporedu tudi nastopi kulturnih skupin, tako openskega cerkvenega pevskega zbora in zbora »Tabor« z Opčin in še nekaterih drugih, kot npr. folklorne skupine »Bo-Bo« iz Kopra.

Veselica je kljub grozečemu dežju pritegnila lepo število ljudi ki so imeli ob prijetni glasbi in petju, plesu in dobri jedi pri pijači (posebno omembo si zaslužijo od-

lične domače klobase z zeljem in štruklji) res prijetno. Na prazniku je spregovoril deželni svetovalec dr. Drago Štoka in tudi predstavniki openske sekcije. Ta je z organizacijo tega praznika uspešno prestala svoj krst. Odslej mora biti vsako leto za Jernejevo žegnanje tak ljudski praznik, sta sklenili tako sekcija kot openska javnost. Pohvalo si zaslužijo dekleta in fantje in vsi drugi, ki so s svojim delom in požrtvovalnostjo pripomogli k lepemu uspehu praznika. Pohvalno je treba omeniti tudi čedne značke s slovenskimi barvami.

—o—

PRISRČNA VOŠČILA

V cerkvi Sv. Jerneja na Opčinah sta se v soboto, 27. avgusta poročila Nataša Sosič in Boris Fabjan. Obilo sreče v skupnem življenju jima želi cerkveni pevski zbor na Opčinah.

—o—

V okviru »kmečkega tabora« na Opčinah je razstavljal v šmarnskih dneh tudi slikar Mario Viterbi. Razstavo je priredila Skupnost »Družina« na Opčinah, združenje handikapiranih (invalidnih).

DRUŠTVO SLOVENSKE IZOBRAŽEN-CEV — DONIZETTIEVA UL. 3 - TRST
D R A G A »7 7«

Park Finžgarjevega doma na Opčinah
Narodna ulica št. 39 (Marijanišče).

Sobota, 3. septembra, ob 17. uri - Otvoritev in prvo predavanje:

SLOVENSKA MISEL, VZPLUJ

Nedelja, 4. septembra, ob 9. uri služba božja na prostem. Celebrant dr. Lojze Ambrožič, pomožni škof v Torontu (Kanada)

Ob 10. uri drugo predavanje:

LUČI IN SENCE V POKONCILSKI PRENOVI

Ob 16. uri tretje predavanje:

MED SRHOM KAPITALA IN ŽAROM EVANGELIJA

Po vsakem predavanju debata.

Na predvečer študijskih dni ob 18. uri bo v dvorani Jožeta Peterlina v Donizettievi ulici 3 TISKOVNA KONFERENCA, na kateri bodo predstavljeni javnosti letošnji predavatelji.

Na Goriškem številna praznovanja

V letošnjem avgustu so bili za Goriško značilni številni krajevni prazniki oziroma »šagre«, kot jih imenuje ljudstvo v teh krajih. Med njimi je večji obseg zavzel praznik v goriškem predmestju sv. Roka, ki je znan že iz starih časov in na katerega so nekoč prihajali ne samo iz mesta in okolice, temveč tudi iz Soške in Vipavske doline. V okviru šagre sv. Roka je bil med drugim tudi folklorni nastop, na orgelskem koncertu v župni cerkvi je nastopil prof. Hubert Bergant iz bližnjega Šempetra, že drugič pa so pripravili tekmovanje pritrkovalcev, na katerem so sodelovale ekipe z Goriškega, iz Furlanije in Slovenije. Od tam so pripeli tekmovalci iz Vipolže, Budanj, z Goč iz Vipave in Škocjana pri Domžalah. Škoda, da na tem zanimivem tekmovanju ni sodelovala nobena slovenska ekipa iz našega zamejstva. Ocenjevalna komisija, ki ji je predsedoval kanalski dekan Srečko Šuligoj, je prvo mesto prisodila ekipi iz Budanj na Vipavskem, drugo mesto so dobili pritrkovalci iz Škocjana pri Domžalah, tretje pa iz Vileša v Furlaniji. V naši deželi poznamo še eno podobno tekmovanje, in sicer v Boljuncu. Take in podobne pobude pa naj bi pripomogle, da bi ta lepa tradicija, zakoreninjena predvsem med Slovenci pa tudi pri sosednih Furlanih, ne zamrla. Koristno bi bilo morda tudi snemanje pritrkovalcev iz posameznih vasi na magnetofonski trak, tako da bi njihovo izvajanje lahko predvajali tudi po radijskih valovih.

Sv. Roka so proslavili tudi v Ločniku, kjer mu je posvečena znamenita cerkev.

Društvo slovenskih lovcev Julijske krajine »Doberdob« prireja v prostorih ESPOMEGO (razstavišče) v Gorici

1. SREČANJE SLOVENSkih LOVCEv IZ FURLANIJE - JULIJSKE KRAJINE, SLOVENIJE IN KOROŠKE

V petek, 2.9.1977: ob 19. uri otvoritev; ob 20. uri - tekmovanje v briškoli; ob 21. uri - ples z ansamblom »Furlan« iz Zgonika.

V soboto, 3.9.1977: ob 10. uri - odprtje kioskov; ob 16. uri - na strelišču v Gradišcu - »Pokal prijateljstva« - tekmovanje lovcev iz Furlanije - Julijske krajine, Slovenije in Koroške v streljanju na glinaste golobe; ob 19.30 - Nastop godbe na rogove iz Prekmurja in lovskega pevskega zbora iz Dekanov; ob 21. uri - nagrajevanje strelcev in ples z ansamblom »Furlan« iz Zgonika.

V nedeljo, 4.9.1977: ob 9. uri - pohod v naravo, zbirališče pred kulturnim domom v Sovodnjah; ob 17. uri - nastop godbe na pihala iz Nove gorice; sledijo slavnostni govori predstavnikov lovskih organizacij iz Furlanije - Julijske krajine, Slovenije in Koroške. Po govorih nastop godbe na rogove iz Prekmurja in lovskega pevskega zbora »Zlatorog« iz Vipave. Nato ples ob zvokih ansambla Lojzeta Hledeta iz Steverjana.

Opozarjamo, da bo vsak dan v prostorih ESPOMEGO srečolov, predvajanje filmov o življenju v naravi, fotografska razstava o divjadi, razstava lovskega orožja ter razstava del umetnikov Jožeta Horvata - Jakija, Konrada Peternelja in kiparja Raška Boskoviča.

Med večjimi prireditvami v naših krajih omenjamo še kotalkarsko revijo na Peči, ki bi morala biti že v nedeljo, 28. avgusta, vendar so jo zaradi slabega vremena prenesli na soboto, 3. septembra. Revijo organizira domače društvo »Vipava«.

Novice z Goriškega

Močno deževje v prejšnjem tednu je na Goriškem povzročilo precej škode. Vipava je tako narasla, da je v bližini Rupe prestopila bregove in poplavlila bližnje njive, podobno se je dogajalo tudi v bližnjem Mirnu na sosednji jugoslovanski strani, v Renčah in tudi ob zgornjem toku Vipave. Nепrestano deževje seveda ovira zorenje grozdja in ponekod povzroča gnolobo.

V petek, 26. avgusta, sta nastopila na Sv. Gori organist Hubert Bergant in tenorist Ludvik Ličer. Izvajala sta dela Vremšaka, Haendla, Ramovša, U. Kreka, Haydna, Papadopula, Beethovna in Klobučarja. Ob tej priložnosti smo opazili, da v baziliki gredo h koncu večletna obnovitvena dela, tako da je sedaj že na vrsti pleskanje notranjščine, ki bo s svetlejšimi barvami postala prijaznejša.

V zbirki vodnikov »Kulturni in naravni spomeniki Slovenije«, ki jih izdaja Zavod SR Slovenije za spomeniško vladstvo, je kot 75. zvezek izšla knjižica »Kromberk« avtorja Petra Krečiča. Vodnik opisuje grad Kromberk, sedež Goriškega muzeja (v njem potekajo že od letošnje pomladi obsežna obnovitvena dela) in njegove zbirke.

S TRŽAŠKEGA

Sekcija Slovenske skupnosti v občini Dolina

PRIREJA

na igrišču in parku pri srednji šoli v DOLINI

NAŠ PRAZNIK

s kulturnim in zabavnim programom.

Sobota - 3. septembra: ob 17. uri otvoritev praznika s pozdravnim nagovorom

Od 19.30 dalje igra ansambel TAIMS

Nedelja - 4. septembra: Ob 15. uri odprtje kioskov

Ob 16. uri začetek kulturnega programa

Koncert godbe na pihala BREG

Nastop pevskega zbora

Nastop domačih kulturnih ustvarjalcev

Govor deželnega svetovalca dr. Štoke

Od 19.30 dalje prosta zabava ob zvokih ansambla TAIMS

Oba popoldneva delujejo kioski z jedmi na žaru in z domačim vinom

V primeru slabega vremena se praznik izvede v ponedeljek in torek. Delujejo redne avtobusne zveze iz Trsta: Štev. 40 in 23 (do tovarne Grandi Motori).

Poravnajte naročnino!

Strokovnjaki pravijo, da si zaradi toče in nalivov v zadnjih tednih na Primorskem ni treba obetati dobre vinske letine. Ta bo celo slaba in vino, kar ga bo, ne bo ravno odlične kvalitete.

Pevci spet gostje v Gorici

Od 8. do 11. septembra bo v Gorici spet potekalo tradicionalno tekmovanje pevskega zbora, ki ga prireja društvo »C.A. Seghizzi«. Prireditve si je pridobila ugled tudi v tujini, tako da vsako leto beležimo kakšno novo državo, iz katere prihajajo udeleženci. Tokrat bo prvič zastopana Sovjetska zveza, in sicer s kvalitetnim pevskega zborom iz Rige. Iz dežele Furlanije - Julijske krajine se je na tekmovanje prijavilo sedem zborov, med njimi tudi pevskega zbor »Valentin Vodnik« iz Doline, od teh pa so trije naknadno odpovedali udeležbo. Poleg Italije in sosednje Jugoslavije (od tam prihaja zbor »Vinko Jedut« iz Zagreba) bodo na tekmovanju sodelovali še pevci iz naslednjih držav: Avstrije, Češkoslovaške, Francije, Poljske, Romunije, Sovjetske zveze in Madžarske. Žirijo bodo sestavljali strokovnjaki iz različnih evropskih držav, med katerimi sta tudi Goričanka Cecilija Seghizzi in slovenski skladatelj, primorski rojak Rado Simoniti.

Letos žal spet opažamo, da se na tekmovanje ni prijavil noben vidnejši pevskega zbor iz Slovenije, ki bi na tem uglednem mednarodnem tekmovanju vidneje predstavil sedanjo raaven pevske kulture med Slovenci. Med strokovnjaki je večkrat govor o krizi v tej zvrsti kulturnega udejstvovanja pri našem narodu, zato se vsiljuje vprašanje, ali ni morda že večletna nezainteresiranost med slovenskimi pevskega zbori za to tekmovanje tudi eden od znakov te krize.

Mednarodni pevskega natečaj »C.A. Seghizzi« poteka letos že šestnajstič, pred samim tekmovanjem pa je napovedano mednarodno strokovno zborovanje, posvečeno zborovskemu petju, ki ga bodo pripravili v novi dvorani deželnega avditorija v ulici Roma. Zborovanje bo že osmo zapovrstjo, trajalo bo od 6. do 8. septembra, posvečeno pa bo renesančni glasbi. Na njem bo sodeloval tudi dr. Janez Höfler iz Ljubljane.

—o—

Slovensko akademsko društvo Skad Gorica je priredilo od 13. do 15. avgusta svoje osme počitniško-študijske dneve v Žabnicah. Letošnji študijski dnevi so bili ubrani na temo »Gledališče, dramatika in zamejska slovenska stvarnost«. Ob koncu so šli udeleženci tudi na izlet na Koroško.

—o—

V Dolu se vneto pripravljajo na odkritje spomenika narodnoosvobodilnega boja, ki bo konec septembra. Ob tej priložnosti naj bi spregovorila visoka voditeljica narodnoosvobodilnega gibanja iz Italije in Jugoslavije.

—o—

V nedeljo, 4. septembra, bo v Doberdolu drugi del slovesnosti pobratenja te občine s krajevno skupnostjo iz Prvačine. Slovesnost obsega skupno sejo izvoljenih teles obeh krajev s ponovnim podpisom listine o pobratenu, športna tekmovanja in kulturno prireditev.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova številka revije »Zaliv«

Nova, dvojna številka Zaliva, številka 60-61, se začne z uredniškim uvodnikom »Naša šola«, ki trezno zavzema stališče do dogajanja na naših šolah na Tržaškem. Članek poudarja, da bi morala biti naša šola »izraz našega občestva, saj v nji potrjujemo svojskost našega duha. Prav ta posebnost pa nam ponuja tudi kriterije, na podlagi katerih naj iščemo, kako bi jo v tem, kar je od nas odvisno, posodobili.« Poudarjeno je potem, »da je sprememba šole odvisna od spremembe družbe, da pa ni prav nič lahka odločitev, kako naj družbo predručimo. Za tako pomembno preosnovo je predvsem pomemben študij, je nujno poznanje zgodovine, sociologije, političnih ved, kajti samo kdor se bo pripravil na podlagi preteklihkušenj človeštva bo lahko modro sodil o tradicionalnosti in o progresivnosti, o zastarelem in preživelim ter o oblikah prihodnosti.« »A poleg tega — je dalje rečeno — da smo državljani sveta in moramo poznati občno zgodovino, smo tudi slovenski ljudje s svojo preteklostjo, svojo sociologijo, svojo politiko in kulturo... Ta zgodovinsko-kulturna podlaga bi morala biti tisti bogati humus, iz katerega naj bi naš dijak črpal za gradnjo prihodnosti. Zakaj resnično izobražen in razgledan mlad človek se bo zavedal, da se naša preteklost ne začne s drugo svetovno vojno, da se ne začne s prvo, marveč da je potrebno iskati vzroke naših zgodovinskih odločitev in ne-odločitev daleč nazaj v naročju stoletij. Isto velja za rešitve, ki jih sedanji družbi ponuja socializem...«

Kot nekako logično nadaljevanje tega uvodnika je takojmenovani »Neformalni zapis« Borisa Pahorja »Dva velika slovenska socialista«. Za taka označuje Albina Prepeluha in Janeza Evangelista Kreka. Članek je posvečen štiridesetletnici Prepeluhove in šestdesetletnici Krekove smrti. Pahor naglašja, da je krivično, da tako o Kreku kot o Prepeluhu današnji slovenski tisk molči.

Menimo, da je prav, da takoj za tema idejnima člankoma opozorimo na nadaljevanje »Izbora iz dnevnika« Vinka Ošlaka. To je Ošlakov dnevnik iz let 1975-76. V njem bistro in pogumno obravnava nekatere pojave današnjega slovenskega življenja, npr. Vidmarjevo in Kocbekovo vlogo v nedavni slovenski zgodovini in bistveno razliko med njima, vlogo Socialistične

zveze delovnega ljudstva in vlogo Zveze komunistov v njej; kako nekateri pojmujejo marksizem in kako sta Marx in še bolj Engels objavljala in širila misli, da je treba asimilirati in uničiti slovenski, hrvaški, češki in slovaški narod. Ošlak opozarja na Engelsove besede, da bi se morali vsi ti »narodi« asimilirati Madžarom ali Nemcem, ker so pač zgodovinsko nesposobni in reakcionarni. Zahteval je, da pripade Jadran Nemcem, ker da napreden narod ne more trpeti kakšne »življenjske nezmožnosti« vmesne države. Kot edino primerno politično ravnanje s Slovani v Avstriji je priporočil »...neusmiljeni boj proti izdajstvu slovanskih narodov, z bojem do uničenja in brezobzirnim terorizmom... v imenu revolucije.« Žal ni navedeno, iz katerega Engelsovega spisa je to vzeto. »A ker smo narod črnega humora, smo si za preroka izvolili ne tistega, ki je vse narode klical v življenje in veselo pričevanje, ampak onega, ki nas je v interesu revolucije in napredka določil v smrt« — pristavlja Ošlak.

Zaliv objavlja tudi pismo, ki ga je pisal italijanski književnik Aurelio Ciacchi, ki ga uredništvo predstavlja s krajšim uvodom, Borisu Pahorju in Alojzu Rebuli, s katerim se je bil srečal letos junija na manjšinskem simpoziju v Attemsovi palači v Gorici. V pismu najprej omeni: »...sem italofonski Tržčan s povsem slovenskimi koreninami...«, nakar piše v enem izmed odstavkov: »Danes sem namreč zvrhan neupanja do modernih jezikov. Čutim jih, posebno v zahodnoevropskem območju, kot preveč racionalistične: pač izraz propadajoče moderne (merkantilistične, kapitalistične, industrijske in bančne) civilizacije. Sem proti ratio, kolikor po-

meni račun in profit. Slovenščini pa se račun slabo prilega, kakor se slabo prilega latinščini ali sanskrtu. Vrpiti se k jeziku, kakor je slovenščina, pomeni zame tudi vrniti se k sakralni govorici, ki ohranja nenadomestljive vrednote tradicije. In mislim posebno na nekatere arhaične posebnosti kakor dvojino, kjer je še ohranjena struktura razmerja med jaz in ti, izključujoča druge, se pravi indiferentneže. Slovenščina je do danes ohranila izrazno obliko prijateljstva in ljubezni...«

Ne moremo se sicer strinjati z vsem, kar piše Ciacchi, ki sam priznava, da je v nekaterih pogledih romantik, vendar pa je to značilen in vse pozornosti vreden poskus, najti spet stik s preteklostjo lastnega rodu in s slovenskim narodnim občestvom, ali kot pravi uredništvo v uvodu »... saj je to v italijanski tržaški kulturi prvi primer, da italijanski kulturnik globoko in na humanistični ravni prisluhne svojemu neromanskemu izvoru.«

Provansalski pisatelj Ezio Martin nadaljuje z objavljanjem svoje korespondence s Francetom Bevkom v prvem povečnem času, ki nam hkrati v nekaterih pogledih osvetljuje tedanje vzdušje v Sloveniji in Jugoslaviji. Z istega območja je prevedeni komentar k predavanju Williama F. Machija na zborovanju o jezikovnih manjšinah v Quebecu. Avtor komentarja je Guiliu Sobiela - Caanitz in ima naslov »Tipologija (Dalje na 7. strani)«

—o—

Slikar Jože Cesar bo razstavljal od 3. do 11. t.m. v občinski galeriji v Trstu.

—o—

V Tržaški knjigarni je že v prodaji zbirka novel Alojza Rebule »Snežni Edena«, ki je končno po nekaj letih le izšla pri založbi Lipa v Kopru, v res prikupnem tisku in opremljeni. Tudi vsebina kaže Rebulo še v novi luči kot pripovednika z visokimi kvaliteta.

REVIJA »TRIESTE«

Zadnja številka revije »Trieste« se začne s člankom Ludovica Garruccia »Sestanek v Beogradu«, ki se nanaša — jasno — na beograjsko zasedanje Konference za evropsko varnost in sodelovanje. Že kar v prvem stavku pravi avtor, da se da helsinška konferenca primerjati po zgodovinskem pomenu z dunajskim kongresom. »To je zapoznel dunajski kongres, ki po tridesetih letih od dejanske ureditve evropskega zemljevida l. 1945 potrjuje pravila novega celinskega ravnovesja, utemeljujoč ga, kot se je zgodilo to že več kot polstoletje prej na Dunaju, na enak predpogoj, na zmanjšanje specifične teže Srednje Evrope z razdelitvijo Nemčije«. Avtor omenja potem zagrizen prepir zaradi določitve dnevnega reda na uvodnem delu konference v Beogradu in navaja ameriško prizadevanje, da bi razpravljali na konferenci o človeških pravicah, medtem ko so se Sovjeti temu trdovratno upirali.

Ennio Santucci je prispeval strokovni članek o perspektivah avtoceste Videm - Trbiž in mu prilaga črteže. Zanimiv je članek Franca Sabina »Novi voditelji in novi statut za italijansko etnično skupino v Istri in Reki«, ki komentira junijsko zborovanje Zveze Italijanov v Istri in na Reki, na katerem je bilo izbrano novo vodstvo.

Novo vodstvo Zveze Italijanov je sestavljeno v glavnem iz Italijanov, ki živijo v okviru Hr-

vatske republike, ker biva tam več kot štiri petine italijanske etnične skupine. Vsi izvoljeni so novi ljudje, razen profesorja Lea Fusillija, voditelja Italijanov v Sloveniji, ki je bil potrjen za podpredsednika. Kaže pa, da so bili tudi ostali člani prejšnjega vodstva zelo priljubljeni, ker so bili deležni ob koncu konference dolgih in prisrčnih aplavzov. Franco Sabino se nadalje kritično izraža o novem statutu Zveze Italijanov, ker je po njegovem bolj neodločen od prejšnjega čeprav ima tudi nekatere izboljšave. Gaetano Blasina razpravlja o novi zdravstveni politiki v naši deželi, Amelio Pezzetta pa o tehnično-strokovni izobrazbi v Italiji.

Zelo prijetno se bere reportaža rajnega Pier Paola Quarantotti Gambinija o norveških fjordih, ki jih je gledal na poletu z Danske proti Islandiji. Njegov opis narave skalnate in morske Norveške je svež in izviran. Prav tako pa tudi opis Škotske, prav tako gledane iz zraka, na poletu z Islandije v Glasgow. Obe reportaži dokazujeta, da je bil Quarantotti Gambini ne le dober pisatelj, ampak tudi dober reporter; na izdajo v knjigi čaka izbor njegovih reportaž in ti dve prinaša revija za poskušnjo. Revija prinaša tudi nekaj leposlovja: novelo »Iskanje tovarišice« z motivom lezbične ljubezni, ki jo je napisal Giorgio Voghera, in več lepih pesmi mladega Istrana Lucia Lubiane. Sledijo poročila o slikarstvu in o knjigah.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU Repertoar za sezono 1977 - 1978

1. Oton Župančič: *Veronika Deseniška* - ob pesnikovi 100-letnici rojstva - otvoritvena predstava
2. Branislav Nušić: *Oblast*
3. Aleksej Arbuzov: *Irkutska zgodba*
4. Dario Fo: *Sedma — kradi malo manj*
5. Miroslav Košuta: *Vitez na obisku* - mladinska igra
6. Alviero Negro: *Bunker* - v narečju beneških Slovencev - program Ljudskega odra
7. Kole Čašule: *Vrtinec* - eksperimentalna predstava.

Umetniški program dela bo izpopolnjen še z izvedbo posebnih nastopov SSG v šolah in v prosvetnih društvih ter z gostovanji gledališč iz Jugoslavije.

Za kulturne pravice manjšinskih narodov v Franciji

Zveza manjšinskih ljudstev v Franciji »Za obrambo in pospeševanje jezikov Francije« (Defense et Promotion des Langues de France) je objavila naslednji razglas, ki ga objavljamo iz vzajemnosti in simpatij do teh manjšin, ki se morajo posebno trdo boriti ne le za svoje najosnovnejše pravice, ampak celo za samo priznanje svojega obstoja proti zagrizenemu in zaslepljenemu centralizmu francoske države:

D.P.L.F. opušča pritožbe na sedanjo vlado in se obrača na mednarodno konferenco v Beogradu za izvajanje helsinških dogovorov.

Organizacija Défense et Promotion des Langues de France (D.P.L.F.), ki združuje predstavnike gibanj, ki se bojujejo za kulturne pravice manjšinskih narodov v Franciji, se je odločila, da naslovi apel za pravice jezikovnih manjšin Francije na mednarodno konferenco, ki se bo sestala v Beogradu prihodnjega septembra. Konferenca bo preučila sklepe o človekovih pravicah, ki so bili sprejeti leta 1975 na helsinški konferenci, in njihovo izvajanje od strani 35 evropskih in severnoameriških vlad, ki so podpisale dogovor. Organizacija Défense et Promotion des Langues de France upa, da bo njen apel na beograjsko konferenco pritegnil mednarodno pozornost na kršitve slovesno sprejetih obveznosti od strani francoske vlade glede na status narodnih manjšin in deželnih kultur.

D.P.L.F., ki predstavlja interese manjšin (Okcitanecv, Bretoncev, Baskov, Kataloncev, Korzičanov, Alzačanov in Flamcev), navaja kot dokaz stalno pomanjkanje sodelovanja od strani francoskega prosvetnega ministrstva ter radijskih in televizijskih vodstev. Leta 1975 je prosvetni minister René Haby obljubil več ukrepov za izboljšanje položaja manjšin — ukrepov, ki jih D.P.L.F. ocenjuje kot nezadostne in ne dalekosežne — kljub temu so bili ti ukrepi izvedeni samo delno. D.P.L.F. je bila

prisiljena predložiti priziv državnemu svetu, ko so bili kljub zakonom sprejetih obveznosti izvedeni ukrepi, ki so v celoti ignorirali zakonski predpis o uvedbi neobveznega poučevanja tako imenovanih regionalnih jezikov skozi celotno šolsko kariero. Ker je imela le malo uspeha v stikih s prosvetnim ministrstvom, se je D.P.L.F. odločila, da opusti vse nadaljnje pritožbe na tej ravni. Jasno je namreč, da bo edini rezultat samo še večje hudo razočaranje. Isto se dogaja z radijskimi in televizijski-

mi oddajami v manjšinskih jezikih.

Vendar, z ozirom na bližajočo se volitve, D.P.L.F. stopnjuje kampanjo za dosego jasnih obvez raznih političnih organizacij glede rešitve problemov regionalne kulture. Nekatere politične organizacije z vsedržavnim članstvom so odprle nova obzorja za D.P.L.F. z uradno zagotovitvijo pomoči. Poleg tega so tako pomoč obljubili tudi učiteljski in delavski sindikati.

Nedavno je D.P.L.F. zbrala delegate šte-

vilnih organizacij, ki se borijo za kulturne pravice manjšinskih narodov Francije. V analizi stanja v posameznih regijah so delegati ugotovili, da se položaj manjšinskih

jezikov na področju šolstva in množičnih obveščevalnih sredstev v bistvu ni spremenil. V Okcitaniji je kampanja za priznanje okcitanščine za nacionalni jezik nalletela na vsesplošno podporo. V Bretoniji se je zelo razmahnila zahteva po spodobno organiziranem poučevanju bretonščine, kot prvi stopnji k vladni zagotovitvi kulturnih pravic. Na Korziki je opozicijska skupina predložila osnutek zakona, ki naj bi zagotovil otoku posebni statut in splošno poučevanje korziškega jezika in kulture. (Ta zakonski osnutek je predložila socialistična stranka).

V času, ko je veliko govora o človekovih pravicah in osnovnih svoboščinah, je Francija pokazala majhen obzir za mednarodne dogovore, ki se ukvarjajo s temi vprašanji. Prosvetno ministrstvo ter radijska in televizijska vodstva trmasto vztrajajo pri negativnem odnosu do jezikovnih manjšin.

Zato je organizacija D.P.L.F. sklenila, da pošlje spomenico beograjski konferenci, in upa, da bo tako obrnila mednarodno pozornost na kršitve slovesnih obveznosti, ki jih je sprejel sam predsednik republike in se nanašajo na narodne manjšine in regionalne kulture.

Junij - Julij 1977.

Défense et Promotion des Langues de France

—o—

Španski ministrski predsednik Adolfo Suarez je prispel v sredo na uradni obisk v Rim. Gre mu zlasti za to, da bi se zavzela Italija za sprejem nove demokratične Španije v Evropsko gospodarsko skupnost.

Nova številka revije »Zaliv«

(Nadaljevanje s 6. strani)

posegov na področju pouka: gre za misel: Vrniti šolo lokalni skupnosti, manjšini, pa tudi področjem, pripadajočim večinskemu narodu, da bo šola bolj služila ljudstvu. »Kajti vsaki teritorialni skupnosti je potrebno, da najde in poglobi svoje korenine.«

Josip Merku nadaljuje zgodovino okoličanskega bataljona, ki je pravzaprav zgodovina tržaških razmer sredi preteklega stoletja, dr. Slavko Tuta pa začenja objavljati spomine na konfinacijo na Eolskih otokih. Lev Detela objavlja svoje predavanje »Nekaj misli o angažiranosti literature«, ki ga je imel lani aprila na posvetovanju v Tinjah na Koroškem. Nadaljuje se tudi roman Bora Bana »Moč v belem«, nekaka satira na zdravnike v Sloveniji. Boris Gombač pa piše o tem, kako je demonstriral prvega maja letos s slovenskim transparentom in jugoslovansko zastavo. Ni pa razumljivo, zakaj je korakal v sprevedu z jugoslovansko in ne s slovensko zastavo. Morda je želel dati prav tistim, ki vidijo v naši manjšini jugoslovansko, ne pa slovensko manjšino? Mislimo, da ne, kolikor ga poznamo, in najbrž gre samo za lapsus.

Zanimivo je poročilo o novi angleški knjigi o diplomatskem reševanju tržaškega vprašanja. Gre za knjigo »Successful Negotiation — Trieste 1954« (Uspela pogajanja — Trst 1954), ki jo je na osnovi uradnega gradiva uredil John C. Campbell, bivši funkcionar ameriškega zunanjega ministrstva, izdala pa jo je založba univer-

ze Princeton. Knjiga slika ozadje takratnih pogajanj. Žal je v poročilu toliko tiskovnih napak in pomešanih vrstic, da je na par mestih skoro nerazumljivo. Sploh je v tej številki Zaliva veliko tiskovnih napak, kar napravi vtis, da je bila tiskana v preveliki naglici. Ker ne gre za dnevnik ali tednik, ampak za revijo, bi bilo treba tudi tej plati posvetiti večjo skrb.

Končno omenimo še elegantno satirično novelo Borisa Pahorja »Un chien blessé ali tudi Evropski psi«, zajeto iz naših nedavnih razmer. Na koncu prinaša revija še vrsto recenzij o zanimivih knjigah in drugih publikacijah ter nekaj polemičnih dokumentov. Žal je tudi tu opaziti tiskarsko in uredniško naglico. Tako je Mihajlov nekje imenovan kar Mihajlovič. Podali bi še to, da je revija sicer polna aktualnosti in res zanimiva, da pa ponekod tudi izziva k polemiki — kar je sicer prav — zlasti s tem, da vse preveč in prevečkrat omenja dozdevno slovensko majhnost in uganja nekaj vitimizem, poudarjajoč »našo majhnost«, kakor da bi bila rešitev za Slovence predvsem v tem, da bi nas moralo biti na desetine milijonov in kakor da ni v Združenih narodih danes že večina takih držav, ki so bodisi po številu prebivalcev bodisi po teritoriju ali po gospodarski in kulturni ter seveda politični potenci manjši in šibkejši od slovenskega naroda. Vse preveč nas tudi Zaliv še vedno vidi kot manjšino, ne pa kot politični narod in tudi kot politični faktor moči, ki pa ne pride do izraza, v največji meri prav po naši lastni krivdi.

ČLOVEK PROTI LETU 2000

Čarobne krogle!

A tokrat je konkurent že zorel. Penicilin, drugo od »čudežnih zdravil«, je Fleming dejansko odkril leta 1928, ko je videl učinek, ki ga je imela plesen »*Penicillium notatum*« na bakteriološke tehnike. Poizkusi na živalih in človeku so te čudežne učinke potrdili. Vendar ni bilo lahko izveči iz plesni penicilin. Šele po izbruhu drugega svetovnega spopada se je to posrečilo Floreyu in Chainu. Potreben je bil trud cele skupine ameriških znanstvenikov, preden je med vojno lahko stekla masovna izdelava. Pred koncem vojne pa je penicilin že reševal na tisoče življenj v zaveznških vrstah.

Penicilin je dejansko pobijal bolezenske kliče, medtem ko so sulfamidiki samo ovirali ključni metabolizem in jim preprečevali razmnoževanje, tako da se jim je telo laže upiralo. Učinkoval je tudi na veliko večjo skupino bolezni. Bil je manj strupen od sulfamidikov. Zato se je pojavljalo veliko manj stranskih učinkov in so bili precej milejši. Trajalo je tudi precej časa, preden so se pojavile odporne vrste. Patent je imelo ameriško kmetijsko ministrstvo in zato ga je smel izdelovati kdorkoli.

Sulfamidiki in penicilin so bili za lekarniško industrijo velika gospodarska šola. Izdelovalci sulfamidika »rdečilo prontosil« so svoje gospodarske interese zaščitili s patentom. Nato so prišli francoski raziskovalci in odkritje, da je aktivni del zdravila veliko enostavnejša kemična spojina, namreč sulafanilamid. Tega ni bilo mogoče patentirati, ker so ga bili odkrili že leta 1908, četudi ga tedaj še niso znali izkori-

stiti. Tekma med tovarnami, ki so izdelovale sulfamidike, je kmalu privedla do znižanja cen. Isto se je zgodilo s penicilinom. Vse to je pri odločujočih gospodarstvenikih farmacevtskih družb rodilo trdno odločenost, da bodo v bodoče sicer še odkrivali nove antibiotike, vendar take, da jih bo moč patentirati. V zdravilstvo so tako uvedli princip načrtovanega zastaranja, ki je bil značilen za potrošniško družbo, katera se je prav v tistih letih odločno vzpenjala proti višku. Za velike farmacevtske družbe je ta poteza imela izreden gospodarski pomen, retorično vprašanje pa je, če je obenem s profiti slednjih rastlo tudi javno zdravje.

S.M.

—o—

NOVA ŠTEVILKA MESEČNIKA »DAN«

Nova, 66.-67. številka mesečnika »Dan« prinaša med drugim zanimiv intervju s slikarjem Lojzeto Spacalom v zvezi z njegovo antološko razstavo na univerzi in na gradu Sv. Justa. V njem pripoveduje Spacal o svoji mladosti in o začetkih svoje umetniške poti, pa tudi o marsičem drugem. Vprašanja mu je postavljala Miroslav Košuta. Dodanih je nekaj barvnih reprodukcij in fotografij, Bogo Samša poroča o sprejemu slovenske delegacije pri Andreottiju, Dušan Jelinčič in Miroslav Košuta sta zapisala pogovore z maturanti in profesorji na letošnjih maturah na slovenskih

višjih srednjih šolah v Trstu. Poleg tega prinaša še članke o hrvaških naselbinah v Moliseju in njihovem starinskem jeziku, Šiškovčev članek o zakonski zaščiti mladine, članke o modi, novelo Marija Čuka, Naivnežev komentar osimskega sporazuma itd.

—o—

Septembrska številka Ognjišča prinaša med drugim članek o osemdesetletnici papeža Pavla VI., pogovor z nadškofom katolčanov vzhodnega obreda in beograjskim nadškofom dr. Bukatkom, članek o 90-letnici slikarja Marca Chagalla in pisma mladih.

ČESTITAMO!

V soboto, 27. avgusta, sta se na Opčinah poročila gđc. Nataša Sosič in g. Boris Fabjan. Iskreno jima čestitajo sorodniki, prijatelji ter znanci, ki jima tudi želijo veliko sreče; zadovoljstva in zdravja na novi življenjski poti. Tem željam in čestitkam se pridružuje tudi Novi list.

Medtem ko se je zdelo, da je Somalija že krepko v sovjetski vplivni sferi, se je položaj zadnji čas spreminjal. Somalijo so podprli z orožjem Američani, medtem ko podpira Sovjetska zveza abesinsko vojaško diktaturo, ki se proglasa za marksistično. Tako se bje dejansko v Ogadenu in Eritreji boj med obema velikima silama, kar povzroča krizo »tabora neuvrščene« v severni in zahodni Afriki.

Orožje znamke Beretta

Pistolet in drugo strelno orožje znamke Beretta je svetovno znano; zadnja leta so proslavili pistolo Beretta pustolovski filmi o Jamesu Bondu, ki ga je igral Ian Fleming. Le malokdo pa ve kaj natančnejšega o podjetju, kjer izdelujejo to orožje.

Tovarna bratov Beretta stoji v globoki alpski dolini Valtrompia v Lombardiji, ki je znana tudi pod imenom »Dolina pušk«. Že dva tisoč let namreč izdelujejo tam orožje. Ni izključeno, da so ga izdelovali že v času Keltov in da so od tam prihajali sloviti italjski meči in ščiti, ki so jih kupovali za drag denar knezi in bogati vojsčaki po vsej Evropi, zlasti na severu. Gotovo pa je, da so izdelovali tam meče in ščite za rimske legionarje, sulice za križarje, kanone in drugo strelno orožje za Beneško republiko, puške za nekdanjo avstrijsko vojsko in da izdelujejo zdaj tam poleg strelnega orožja za vojsko tudi različno športno strelno orožje.

Tovarna Beretta je bila uradno ustanovljena — najprej seveda le kot obrtna delavnica — že leta 1680, vendar pa je verjetno, da je delovala že prej. Danes je kar precejšnje industrijsko podjetje, ki zaposluje okrog 2000 delavcev. Kakšnih 60 odstotkov izdelkov gre v izvoz, največ v Združene države. Posebno cenjene so lovške puške, ki stanejo od 100 do 500 dolarjev, cena je odvisna od fine izdelave. Okrasitev puške z vgraviranjem zahteva tudi po 300 ur dela in izdelava take fine puške lahko traja tudi več kot leto dni. Obrtno delo je še vedno zelo cenjeno in znanje

se podeduje od očeta na sina in vnuka. Orožje Beretta se odlikuje po preprostosti in kvaliteti. Ima manj sestavnih delov kot večina drugih pištol in pušk in je zato

manj občutljivo, lažje ga je čistiti in je zato bolj zanesljivo. Zanesljivost pa je glavna odlika, ki jo mora imeti orožje.

Lastnika tovarne sta zdaj, kot rečeno, dva brata, ki pa sta že starejša. Ker nimata sinov, bo peljal tovarno naprej njun nečak Ugo Cussalli, ki pa bo dodal svojemu primku še priimek Beretta, da bo ohranil ime tudi zanaprej.

—o—

UGODNA PRESENEČENJA SLOVENSКИH ŠPORTNIKOV

V zadnjem času je več slovenskih športnikov ugodno presenetilo, tako še ne 16-letni plavalci Borut Petrič iz Kranja, ki je dosegel vrsto odličnih rezultatov na evropskem plavalnem prvenstvu v Jönköpingu na Švedskem in izboljšal več jugoslovanskih rekordov, v plavanju na 1500 m pa si je priboril bronasto medaljo. Znan alpski smučar Bojan Križaj je postal v slalomu in veleslalomu mednarodni prvak Argentine in tamkajšnja slovenska kolonija ga je bila resnično vesela kot tudi njegovih odličnih kolegov iz Slovenije. Mima Jaušovec se spet dobro bori na teniških turnirjih v Ameriki, čeprav jo boli koleno še vedno, in skakalec Norčič je bil prvi na tekmovanju na plastični skakalnici v Nemčiji, pred vrsto dobrih avstrijskih in nemških skakalcev.

Kastin slikarski »ex tempore«

KASTA prireja sedmi ex tempore za slikarstvo, ki bo letos v nedeljo 4. septembra pri Lajnerjih nad Rojanom (Ulica Molini 16). Vabilo velja tudi za mlade slikarje do 15. leta starosti.

Tehnika in slog sta poljubna, prav tako je dovoljena črnobela tehnika. Mera platen: največja stranica lahko doseže 120 cm, vendar celotna površina platna ne sme presegati enega kvadratnega metra.

Vsak udeleženec lahko predstavi v žigosanju dve platni ali osnovi, vendar bo izročil le eno samo izgotovljeno delo.

Žigovanje platen ali osnov bo 4. septembra od 7.00 do 13.00.

Dela bo treba izročiti brez podpisa, brez okvira in stekla najkasneje do 15. ure. Ob 15.30 bo komisija ocenila izročena dela ter podelila nagrade. Slikarski ex tempore bo ob vsakem vremenu.

Dela bodo razstavljena v Tržaški knjigarni, Ul. sv. Frančiška 20, od 10. do 24. septembra. Vsak zmagovalec ene izmed nagrad ali tisti, ki je prejel pohvalo žirije, mora opremiti svojo sliko s podpisom, z okvirjem ali steblom ter s svojim naslovom in ceno dela. Tako opremljene slike je treba izročiti Tržaški knjigarni najkasneje do 13. ure v petek, 9. septembra.

Zmagovalce ter avtorje del, ki so prejeli pohvalo, vabimo že sedaj na otvoritev razstave, ki bo v soboto 10. septembra ob 18. uri v prostorih Tržaške knjigarne.